

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vitruvius Itervm Et Frontinus

Vitruvius

Florentiae, 1513

De tribus generibus columnarum origines & inuentiones. Caput. I.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12979

nolumine descripsi, Doricarū autē & corinthiarum,
quæ sint proportionēs in sequenti libro explicabo.

M. VITRUVII DE ARCHITECTVRA.

LIBER QVARTVS.

VM animaduertissem Imperator, plures de architectura præcepta uoluminaq; commentariorum non ordinata sed incepta, uti particulas errabundas reliquisse, dignam & utilissimam re putauī antea disciplinæ corpus ad perfectam ordinationem perducere, & præscriptas in singulis uoluminibus singulorum generum qualitates explicare. Itaq; Cesar primo uolumine tibi de officio eius & quibus eruditum esse rebus architectum oporteat, exposui, Secundo de copiis materiæ e quibus ædificia constituuntur, disputauī, Tertio autem de ædium sacrarum dispositionibus, & de earum generum uarietate, quasq; & quot habeant species, earumq; quæ sunt in singulis generibus, distributiones, ex tribusq; generibus quæ subtilissimas haberent proportionibus modulorum qualitates, ionici generis mores docui. Nunc hoc uolumine de doricis corinthiisq; institutis & omnibus dicam, eorumq; discrimina & proprietates explicabo.

De tribus generibus columnarum origines & in
mentiones.

Caput.

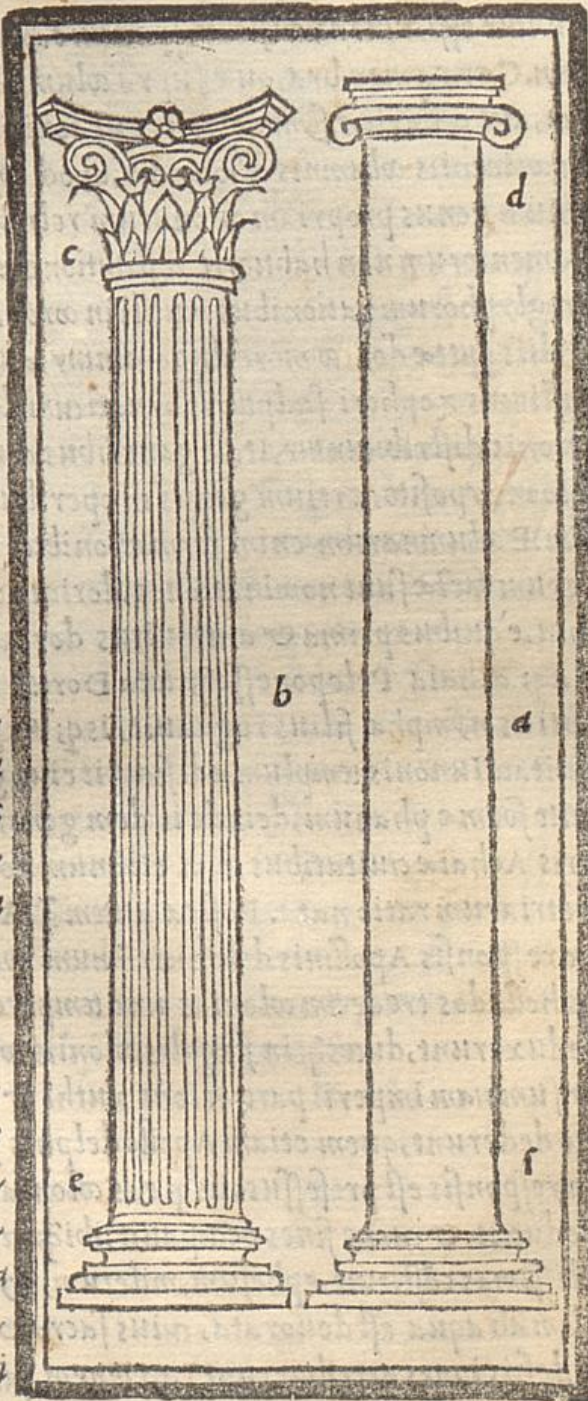
I.

Columnæ

Oli

c. na
o,

rinthia p
 ter capita
 omnes sym
 metrias ha
 bent, ut io
 nica, sed ca
 pitulorum
 altitudines
 efficiunt eas
 p rata ex
 aliores, &
 graciliores
 q ionica ca
 pituli altitu
 do tertia ps
 est crassitu
 dinis colum
 na, corin
 thii tota
 crassitudo
 scapi, Igi
 tur q dua
 ptes e cras
 situdine co
 lumnaru ca
 pitulis cori
 thioru adii

c. capitu
 lum corin
 thium
 d. capitu
 lum ioni
 cum

a. colum
 na ionica
 b. colum
 na corin
 thia

e. spira at
 tica
 f. spira io
 nica

H

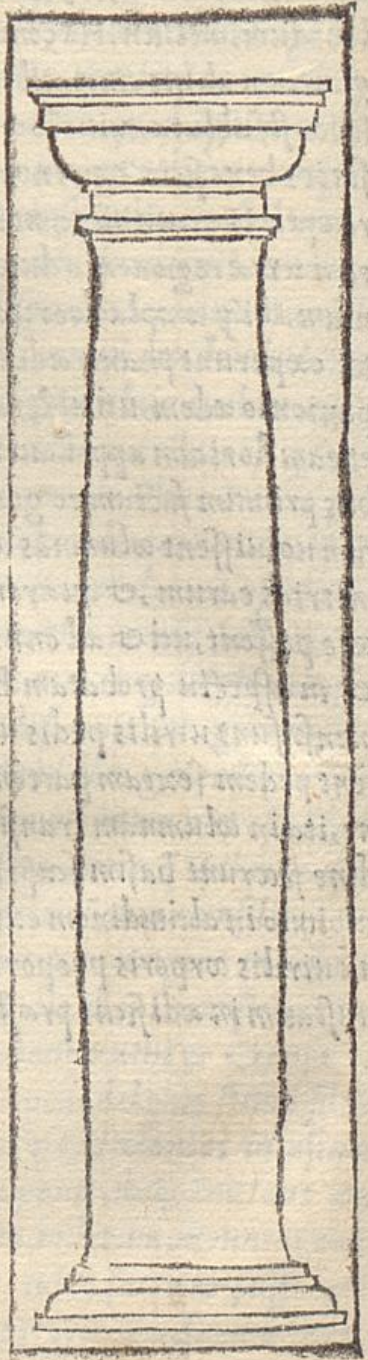
LIBER

ciuntur efficiunt ex celsitate speciem earum gracilio-
 rem. Cetera membra, quæ supra columnas imponun-
 tur, aut è doricis symmetriis, aut ionicis moribus,
 in corinthiis columnis collocantur, quod ipsum corin-
 thium genus propriam coronarum reliquorumq; or-
 namentorum non habuerit institutionem, sed aut è
 triglyphorum rationibus mutili in coronis, & in epī-
 styliis guttæ dorico more disponuntur, aut ex ionicis
 institutis zophori sculpturis ornati cum denticulis &
 coronis distribuuntur, Ita è generibus duobus capi-
 tulo interposito, tertium genus in operibus est pcrea-
 tum. E columnarum enim formationibus trium ge-
 nerum factæ sunt nominationes, dorica, ionica, corin-
 thia, è quibus prima & antiquitus dorica est nata.
 Nāq; achaia Peloponessq; tota Dorus hellenis &
 opticos nymphæ filius regnavit, isq; Argis uetusta
 ciuitate lunonis templum ædificauit eius generis for-
 mæ phanum, deinde iisdem generibus in cæ-
 teris Achaia ciuitatibus, cum etiānum non esset sym-
 metriarum ratio nata. Postea autem q̄ Athenienses
 ex responsis Apollinis delphici cōmuni consilio toti-
 us hellados tredecim colonias uno tempore in asiam
 deduxerunt, ducesq; in singulis coloniis constituerūt,
 & summam imperii partem Ioni xuthi & Creusæ fi-
 lio dederunt, quem etiam Apollo delphis suum filiū
 in responsis est professus, iisq; eas colonias in asiam
 deduxit, & caria fines occupauit, ibiq; ciuitates am-
 pliſſimas cōstituit, ephesum, miletum, myunta (quæ
 olim ab aqua est deuorata, cuius sacra & suffragiū
 milesis iones attribuerunt), prienem, sanum, teon,

colophon, chium, erythras, phocæam, Clazomenas, lebedum, meliten. Hæc melite propter auium arrogantiam ab his ciuitatibus bello indicto communi cōfilio est sublata, cuius loco postea regis Attali & Arfinoes beneficio Zmyrneorum ciuitas inter ionas est recepta. Hæc ciuitates cum caras & lelegas eieassent, eam terræ regionem à duce suo ione appellauerunt Ioniam, ibiq; templa deorum immortalium constituentes cœperunt phana edificare, & primum Apollini panonio ædem, uti uiderant in achæia, constituerunt, et eam doricam appellauerunt, q̄ in dorieon ciuitatibus primum factam eo genere uiderunt, In ea æde cum uoluissent columnas collocare non habentes symmetrias earum, & quærentes quibus rationibus efficiere possent, uti & ad onus ferendum essent idoneæ, & in aspectu probatam haberent uenustatem, dimensi sunt uirilis pedis uestigium, & cum inuenissent pedem sextam partem esse altitudinis in homine, ita in columnam transtulerunt, & qua crassitudine fecerunt basim scapi, tantum eam sexies cum capitulo in altitudinem extulerunt, Ita dorica columna uirilis corporis proportiōem, & firmitatem, & uenustatem in edificiis præstare cepit.

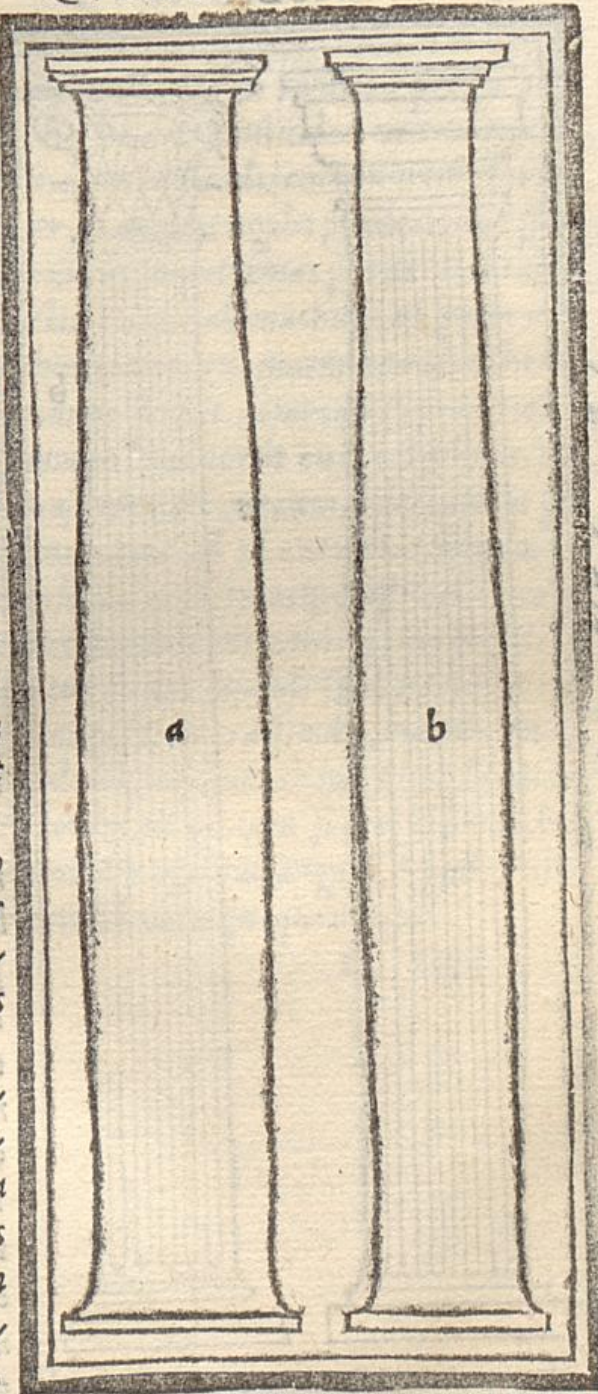
H ii

Item postea Diana con-
stitueret ædem quærentes
noui generis speciem, iisdem
uestigijs ad muliebrem trã-
stulerunt gracilitatẽ, &
fecerunt primũ colũnæ cras-
situdinem altitudinis octa-
ua parte, ut haberent spe-
ciem excelsiorem, basi spirã
supposuerunt p calæo, ca-
pitulo uolutas, uti capilla-
mento cõcri spatos anan-
nos præpendentes dextra
ac sinistra collocauerunt,
& cymatijs & encarpis p
crinibus dispositis frõtes
ornauerunt, trunq; toto
strias, uti siolarum rugas
matronali more demise-
runt, ita duobus discrimi-
nibus colũnarũ inuentio-
nem, unã uirili sine orna-
tu nudã specie, alterã mu-
liebri subtilitate, & orna-
tu symmetriaq; sunt imi-
tati. Posterius uero elegan-
tia subtilitateq; iudiciorũ
pgressi, & gracilioribus
modulis delectati, septem
crassitudinis diametros

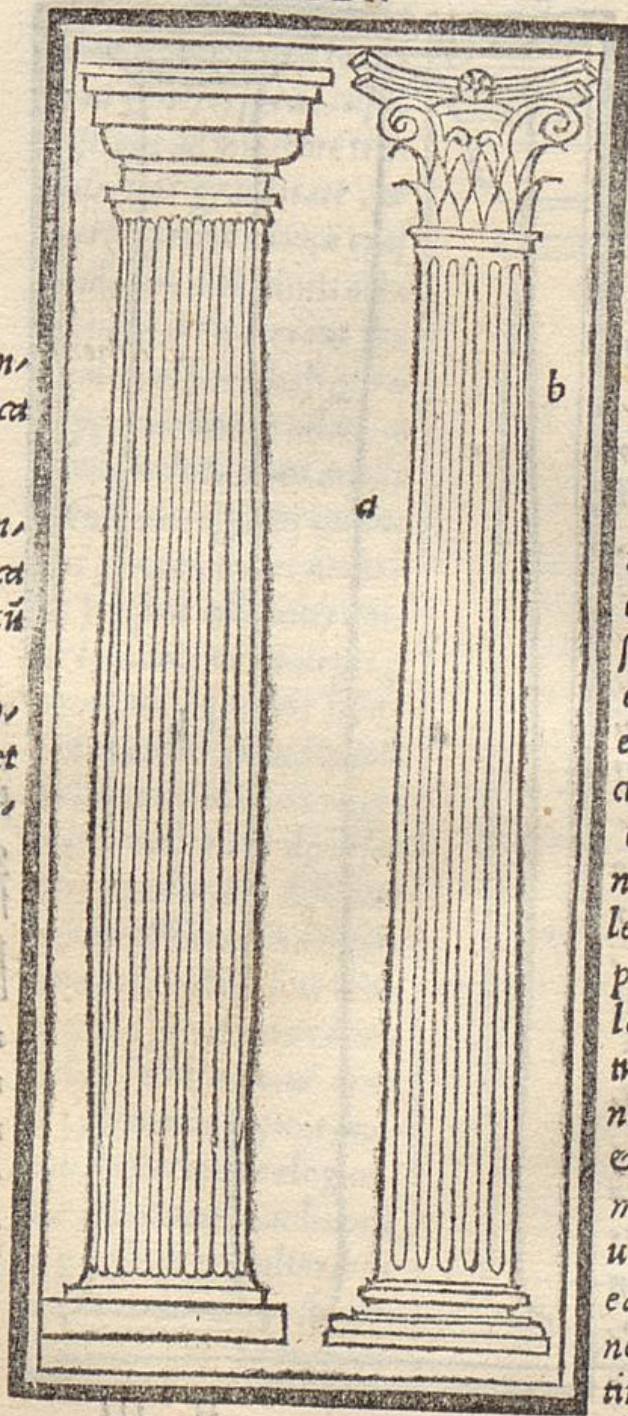

in altitudi-
nem colū,
næ dorica,
ionica octo
semis consti-
tuerunt.

Id aut qđ
Iones fece-
rūt, primo
ionicum est
nominatū.
Tertiū ue-
ro quod co-
rinthiū di-
citur, uirgi-
nalis habet
gracilita-
tis imitatio-
nem, q̄ uir-
gines pro-
pter ætatis
teneritatē
graciliori-
bus mem-
bris figura-
tæ effectus
recipiūt in
ornatu ue-
nustiores.

a. crassi-
tudinem
habet lon-
gitudinis
septimam
partem
b. crassi-
tudo est
una ex p-
tibus octo
& dimi-
dia longi-
tudinis

a. colum-
na dorica
striata

b. colum-
na ionica
striata cū
capitolo
tamē co-
rinthio et
spira at-
tica

enantiq
metra
vissora d
ips obit
g x x h r r
o h o r u d i t
m i b
p n o l a i b
a u b u t

Eius autē
capituli prā
ma inuen-
tio sic me-
moratur es-
se facta,
Virgo cuius
corinthia
iam matu-
ra nuptiis
implicata
morbo de-
cessit, Post
sepulturā
eius quibus
ea uina po-
culis dele-
ctabatur,
nutrix col-
lecta & cō-
posita i ca-
latho per-
tulit ad mo-
numentū,
& in sum-
mo colloca-
uit, & ut
ea perma-
nerēt diu-
tius sub dē

no, tegula texit, Is calathus foruito supra achanti ra-
dicem fuerat collocatus, Interim pondere pressa ra-
dix achanti media folia & cauliculos circa uernum
tempus profudit, cuius cauliculi secundum calathi la-
tera crescentes, & ab angulis tegulae ponderis neceffi-
tate expressi flexuras in extremas partes uoluntariū
facere sunt coacti, Tunc Callimachus qui ppter ele-
gantiam & subtilitatem artis marmoreae ab Atheni-
ensibus catatechnos fuerat nominatus, praeruens
hoc monumentum animaduertit eum calathum, &
circa foliorum nascentem teneritatem, delectatusq; ge-
nere & formae nouitate ad id exemplar columnas
apud corinthios fecit, symmetriasq; constituit, ex eoq;
in operum perfectionibus corinthii generis distri-
buit rationes, Eius autem capituli symmetria sic est
facienda, uti quanta fuerit crassitudo imae columnae,
tanta sit altitudo capituli cum abaco, Abaci latitudo
ita habeat rationem, ut quanta fuerit altitudo, bis
eata sit diagonios ab angulo ad angulū, Spatia enim
ita iustas habebunt frontes quoquouersus.

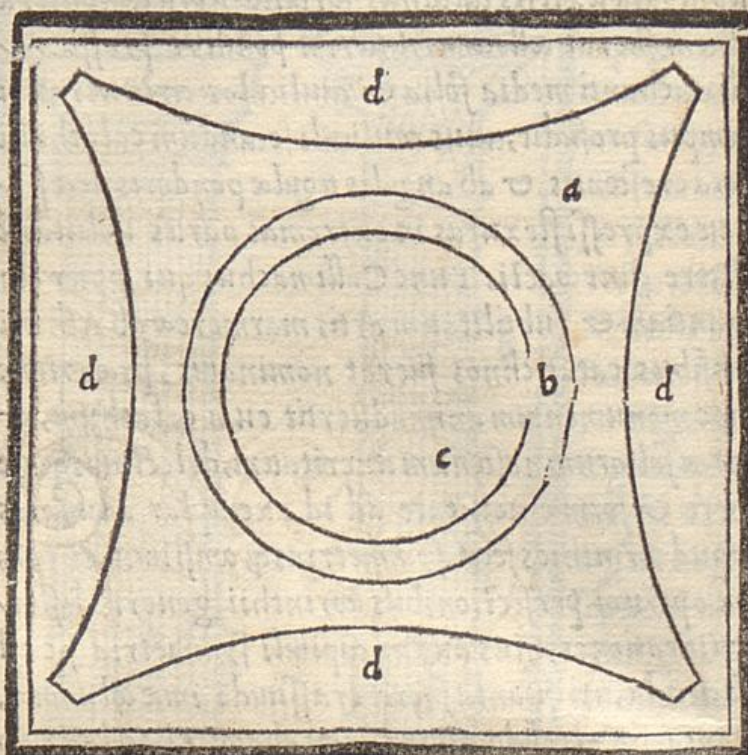
H iiii

a. abacus

b. crassitudo imi scapi columnæ

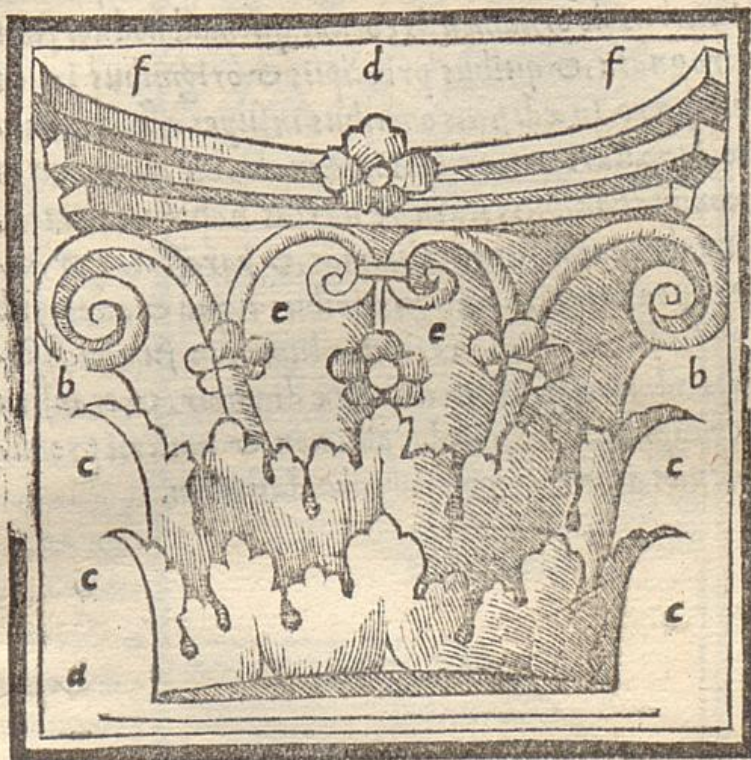
c. crassitudo hypotracheii

d. contractura frontis abaci

Latitudinis frontes sinuentur introrsus ab extremis angulis abaci, suæ frontis latitudinis nona. Ad imum capituli tantam habeant crassitudinem quantum habet summa colūna, præter apothesium & astragalum, Abaci crassitudo septima capituli altitudinis. Dempta abaci crassitudine diuidatur reliqua pars in partes tres, ex quibus una imo folio detur, secundum folium median altitudinem teneat, cauliculi eãdem habeant altitudinem, è quibus folia nascuntur proiecta, uti abacum excipiant, quæ ex cauliculorum foliis natæ procurrunt ad extremos angulos uolutæ, minoresq; helices intra suum medium qui sunt in

abaco, floribus subiecti scalpantur, Flores in qua-
tuor partibus quanta erit abaci crassitudo, tam ma-
gni formantur, Ita his symmetriis corinthia capitu-
la suas habebunt exactiones.

a. modu-
lus ex imē
scapi co-
lūnæ sum-
ptus
b. uoluta
c. folium
d. flos
e. cauli-
culi
f. abacus

Sunt autem quæ iisdem columnis imponuntur ca-
pitulorum genera uariis uocabulis nominata, quo-
rum nec proprietates symmetriarum nec columna-
rum genus aliud nominare possumus, sed ipsorum
uocabula traducta & cōmutata ex corinthiis & pul-
uinatis, & doricis uidemus, quorū symmetriæ sunt
in nouarum sculpturarum translata subtilitatem.